

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א לחינוך יסודי

יד יצחק בן-צבי

“עוד לא תמו כל פלאיך” יורם טהרלב

חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה וצופים אל העתיד בראייה ביקורתית

יחידות הוראה למידה
בזיקה ל-70 שנה למדינת ישראל

לכתות ג-ד

הקדמה

שנת השבעים למדינה מאפשרת לנו לעצור לרגע ולבחון את האתגרים שעמדו ועדיין עומדים בפנינו, את הישגינו מיום הכרזת המדינה ועד ימינו אלה ואף להמשיך ולחלום, לחזות ולתכנן את העתיד בשנים הבאות. במערכי שיעור אלה, המיועדים לתלמידי בית הספר היסודי אנו מבקשים להתבונן בהיבטים שונים הקשורים למדינה ולחברה, לנהל שיח חברתי-ערכי בסוגיות רלוונטיות ולהקיר את ההישגים וההצלחות.

יחידות ההוראה - למידה שבהמשך מיועדות לכל המגזרים, על פי מתווה התכנית "שנת ה-70 למדינת ישראל" והציר המארגן: "חוקרים את העבר, מוקירים את ההווה, צופים אל העתיד".

לכל שתי שכבות גיל, נבחרו נושא וערך מרכזי ללמידה ולשיח. יש להתאים את הפעילויות לידע הקודם של הלומדים ולפעולות נוספות שבית הספר מקיים בנושא. ניתן לעסוק בכך בחיבור לתחומי הדעת, בשעת חינוך וכהרחבה לשיח סביב ערכי מפתח ה"ב".

מטרות התכנית:

- הרחבת הידע אודות העבר וההווה של מדינת ישראל והחברה הישראלית.
- שיח ערכי בנושאים הקשורים לחברה הישראלית ולמדינה.
- עידוד לעשייה והעלאת המודעות לחשיבותה של המעורבות החברתית.

נושאים:

- **כיתות א-ב - "סיפורי סבתא"** הכרות עם סיפורים של המשפחה שלי מתולדות המדינה.
- **כיתות ג-ד - "ארצנו הקטנטונת"** הכרות עם מקומות מיוחדים בשכונה או בעיר שלי.
- **כיתות ה-ו חקר סביב דמויות מעוררות השראה, מופת, פורצות דרך וכד'.**

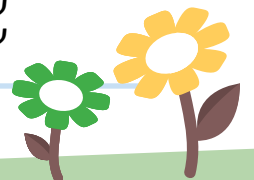
אמצעי הלמידה:

- **חשיפה למידע באמצעים שונים:** חזותיים, דיגיטליים, יציאה לשטח, ראיונות וסיפורים אישיים של דמויות שונות, מובילות ומשפיעות.
- **הפעלה חויתית • פעילות חקר • שיח ערכי • פעילות תורמת.**

לכל נושא נכתב אשכול בן שלושה מערכי שיעור, על פי הציר המארגן: עבר, הווה, עתיד.

פירוט הנושאים והערכים המרכזיים:

שכבת גיל	נושא	שם הפעילות
א-ב	רב תרבותיות ערך מוביל: אחדות ושונות	1 / מאין באתי חשיפה לרב תרבותיות הישראלית דרך סיפור המשפחה שלי. 2 / אני ומשפחתי, אתה ומשפחתך מה מבדיל בינינו ומה משותף כאזרחים במדינה. 3 / "כשאהיה גדול"
ג-ד	"ארצנו הקטנטונת" השכונה והעיר שלי ערך מוביל: מעורבות חברתית ונתינה	1 / "ארץ ישראל שלי יפה וגם פורחת, מי בנה ומי נטע?" תולדות הישוב, השכונה ובית הספר שלי. 2 / נקודות חן אהובות בישוב שלי 3 / עושים למען ישובנו
ה-ו	"כזה ראה וחדש" - תמורות לאורך 70 שנה בישראל, גאווה ישראלית כחול לבן ערך מוביל: עבודת צוות	1 / מסע אל העבר מסע מימי קום המדינה ועד היום. התפתחותה של המדינה בתחומים שונים: מדע וטכנולוגיה, חברה, כלכלה, חקלאות, תקשורת, תחבורה ועוד. 2 / כאן גרים בכיף גאווה ישראלית- הישגים, חידושים ופיתוחים מרכזיים במדינה היום. 3 / כזה ראה וחדש- אלט נוי דרים: חלום ישן- חדש. בעקבות הרצל נחלום ונחזה את עתידה של המדינה. אני והמדינה בעוד 10 שנים

"ארצנו הקטנטונת" / היישוב שלי

שכונה / עיר / קיבוץ / מושב / כפר

על קצה המזלג

"האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו", כך כתב המשורר שאול טשרנחובסקי באחד משיריו. נוף המולדת, סביבת חייו של האדם, טבוע בו והוא מרכיב משמעותי בזהותו. ניתן לפרש כי לא רק נופי המולדת הגדולים (ההרים, הים, המדבר, הנחלים וכדו') הם שמוטבעים באדם, אלא גם הנופים ה"קטנים" - המקומות והמראות היום-יומיים בסביבת מגוריו - ברחוב, בשכונה, בכפר ובעיר. המראות, הקולות, הריחות והחוויית של האדם במקומות שבהם הוא חי וגדל - כל אלו נאספים אל תוכו, אל אישיותו, מעצבים את הקשר שלו עם המרחב הגיאוגרפי שבו הוא חי ונעשים לזכרונותיו.

אולם האדם מצייב ביחסי גומלין עם הסביבה. הוא לא רק מושפע מנופי המולדת ומהמרחב הגיאוגרפי סביבו, אלא גם משפיע עליהם. הוא בונה, נוטע, מתקן, מנקה ומטפח את סביבתו, ולעיתים הוא גם הורס את סביבתו או חלקים ממנה מסיבות שונות.

מערכי שיעור אלה מתמקדים במקום המגורים של התלמיד - באתרים ובמקומות בסביבתו הקרובה ביום-יום, אך גם הרחוקה יותר. במסגרת מערכי שיעור אלו ישימו התלמידים את לבם אל מקום מגוריהם: הם יבררו מעט על העבר של יישוביהם, יבחנו את המקומות ואת האתרים שהם חלק ממרקם חיהם בהווה, ויחשבו על העתיד של מקומות אלה ועל הדרכים שבהן ניתן לפעול למענם. כל זאת מתוך מחשבה כי תהליך שכזה יחזק את תחושות הקשר והשייכות של התלמידים אל מקום מגוריהם ואת המחויבות שלהם כלפיו.

הערכים המובילים את מערכי השיעור הם מעורבות חברתית ונתינה. תחושת השייכות של התלמיד אל מקום מגוריו נובעת מתוך חוויות היום-יום שהוא חווה באתרים השונים בסביבת המגורים (בגינת המשחקים, בדרך לבית הספר, במכולת, במתנ"ס, במגרש הספורט ובמקומות נוספים). היכרות מעמיקה יותר עם מקומות אלו יכולה לחזק את תחושת הקשר, השייכות והמעורבות כלפי המקום. לאחר שהתלמידים יבחנו את העבר ואת ההווה של מקום מגוריהם, הם יתבקשו להתבונן על המציאות בעין ביקורתית ולראות מה ניתן לשפר בסביבתם וכיצד ביכולתם לפעול למען שיפור זה. המהלך המוצע לשלושת המערכים מוביל אל שלב המעורבות החברתית והנתינה שבסופו. נתינה לסביבה הקרובה היא חלק מ"מעגל קסמים" - היא נובעת מתחושות של קשר ושייכות למקום, ובעקבות מעשה הנתינה תחושות הקשר והשייכות למקום מתחזקות יותר.

השאפה היא כי המהלך יוביל לחיבור של התלמידים למקומות מגוריהם ברחבי מדינת ישראל, מתוך תחושות של אהבה, גאווה, כבוד ואכפתיות, וכן מתוך הכרה בכך שיש ביכולתם לפעול, לתת ולתרום לסביבת מגוריהם.

שיעור מס. 1 / עבר: "ארץ ישראל שלי יפה וגם פורחת, מי בנה ומי נטע?"

מטרות

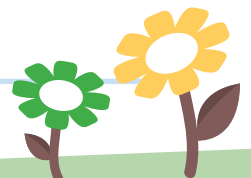
היכרות עם העבר של מקום המגורים (שכונה/ עיר/ כפר/ יישוב) ושל בית הספר
התנסות בחקר על אתר במקום המגורים (בית הספר)

מודל ההפעלה

מהלך המוביל להיכרות עם העבר של מקום המגורים ושל בית הספר שבו לומדים התלמידים

מהלך השיעור / טבלה מרכזת

שם הפעילות	המתודה	קשר למסר ערכי	עזרים נחוצים
1 / כמה עובדות על העבר של מקום מגורינו... חידון תחרותי בין קבוצות	קריאת מידע + חידון תחרותי בין קבוצות	היכרות עם העבר של מקום המגורים של התלמידים כאמצעי לחיזוק הקשר שלהם למקום, תחושת השייכות אליו וביטויי המעורבות החברתית כלפיו	דפי מידע לתלמידים (שהוכנו מראש ע"י המורה) + דף השאלות למורה
2 / "אז בבית הספר..." שלב א'	התבוננות בתמונות + שיחה (השוואה בין בית הספר בישראל בעבר לבית הספר בהווה)	היכרות של התלמידים עם אחד האתרים המרכזיים בחייהם - בית הספר: הצצה אל העבר וההווה	דף תמונות בתי ספר בישראל בעבר
3 / "אז בבית הספר..." שלב ב'	מיני חקר - בירור עובדות על העבר של בית הספר שבו לומדים התלמידים + שיחה בעקבות איסוף המידע	העמקת ההיכרות ותחושת הקשר והשייכות אל בית הספר שלי	כרטיסיות "מיני חקר - בית הספר שלנו"
משימה לבית	צילום	התייחסות לאתר אהוב במקום המגורים, שאליו מרגיש התלמיד חיבור ושייכות	מצלמה (יש להדפיס את התמונה ולהביאה לשיעור הבא)

מהלך ההפעלה

1 / כמה עובדות על העבר של מקום מגורינו... / חידון תחרותי בין קבוצות

הכנה מקדימה

הכינו לתלמידים דף מידע קצר אודות העבר של מקום מגוריהם (שכונה/ עיר/ כפר/ יישוב).
ראו בהמשך דגם של דף מידע שתוכלו להיעזר בו.

דף המידע יכול תשובות לשאלות שלהלן (ראו בהמשך).

את התשובות תמצאו אתם, המורים, כהכנה לשיעור בוויקיפדיה או בכל מקור מידע מהימן אחר.

(כמובן, תוכלו להוסיף לדף פרטים נוספים שנראים לכם מעניינים - על העבר של המקום, כמו שם הרחוב המודרני הראשון בו, על שם מי או על שם מה נקרא הרחוב, שם ראש העיר/ המועצה/ הכפר הראשון ועוד).

הערה: לתלמידים המתגוררים בערים, ובמיוחד בערים גדולות - יש להחליט מראש האם מקום המגורים שאליו מתייחסים הוא השכונה או העיר.

שאלות ונושאים מוצעים להכנת דף המידע ולחידון התחרותי:

- כמה שנים קיים היישוב שבו אתם מתגוררים?
- באיזו שנה הוא הוקם? (אם ידוע)
- בן כמה היה היישוב כאשר הוקמה מדינת ישראל?
- מה שם היישוב? מה משמעות שם היישוב? מדוע הוא נקרא בשם זה?
- מי היו הראשונים שהקימו את היישוב? מהיכן הם הגיעו?
- מהיכן הגיעו תושבים נוספים ליישוב במהלך השנים? האם היישוב קולט עלייה? מהיכן הגיעו העולים החדשים ומתי?
- האם יש אתרי עתיקות ביישוב? מאילו תקופות?
- מהם הממצאים הארכאולוגיים החשובים שנמצאו באתרי העתיקות?
- האם יש אתרים היסטוריים חשובים ביישוב? מאיזו תקופה? למה הם שימושי?
- מי היה ראש העיר הראשון? (ליישובים קטנים או בתי"ס אזוריים - ראש המועצה הראשון/ מזכיר היישוב הראשון)
- דמויות מרכזיות ומשפיעות על תולדות היישוב או המדינה שגרו או עדיין גרות ביישוב. במה התפרסמו?
- מהם מקורות הפרנסה/ ההכנסה והמקצועות המרכזיים של תושבי המקום מיום הקמתו? ממה הם התפרנסו?
- בית הספר הראשון ביישוב - מתי הוא הוקם? מה שמו? היכן הוא היה? האם הוא קיים גם היום? מה שם המנהל הראשון? אילו מקצועות למדו בו? כמה תלמידים סיימו את המחזור הראשון?

בכיתה / ערכו חידון תחרותי בין קבוצות תלמידים

חלקו את התלמידים לקבוצות ותנו לכל קבוצה את דף המידע שהכנתם.

הנחו את התלמידים לקרוא על העבר של מקום מגוריהם ולנסות לזכור כמה שיותר פרטים. לאחר שהתלמידים סיימו לקרוא את דף המידע, אספו את הדפים.

ערכו חידון תחרותי בין הקבוצות - הקריאו בכל פעם אחת מן השאלות שלעיל (השאלות שעל פיהן מילאתם את דף המידע, לא בהכרח לפי אותו סדר); הקבוצה הראשונה שתענה את התשובה תזכה בנקודה. הקבוצה שזכתה במירב הנקודות היא המנצחת.

אפשרות נוספת: ניתן גם לכתוב את המידע כסיפור קצר על תולדות היישוב ובו הפרטים החשובים. המורה יספר את הסיפור ולאחר מכן יערוך חידון.

דוגמה לדף מידע

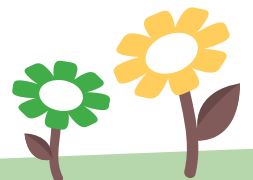

תוכלו להיעזר בדף הבא, למלא בו את הפרטים המתאימים ולהתאים אותו למקום המגורים של תלמידים:

דוגמה להתחלת מילוי דף המידע:

דף מידע / מספר עובדות על העבר של המקום שבו אנחנו גרים

..... *חולון* הוקם/ הוקמה לפני הרבה מאוד שנים / שנים לא רבות,
 בתקופת *שלהי הקמת מדינת ישראל* בשנת *1940*
 משמעות שמו/שמה *סם מה ניתן לעיר בשם מיקומה על חולות היס התיכון*
 המתגוררים הראשונים במקום היו
 והם הגיעו מ

דף מידע / מספר עובדות על העבר של המקום שבו אנחנו גרים

הוקם/ הוקמה לפני הרבה מאוד שנים/ שנים לא רבות,

בתקופת בשנת

משמעות שמו/שמה

המתישבים הראשונים במקום היו

והם הגיעו מ

אתרי עתיקות / אתרים היסטוריים לשימור או ממצאים ארכאולוגיים הנמצאים בסביבה שלנו:

.....

.....

.....

כאשר הוקמה מדינת ישראל היה/ הייתה בן/ בת

וכיום הוא/ היא בן/ בת

דף מידע / מספר עובדות על העבר של המקום שבו אנחנו גרים

הוקם/ הוקמה לפני הרבה מאוד שנים/ שנים לא רבות,

בתקופת בשנת

משמעות שמו/שמה

המתישבים הראשונים במקום היו

והם הגיעו מ

אתרי עתיקות / אתרים היסטוריים לשימור או ממצאים ארכאולוגיים הנמצאים בסביבה שלנו:

.....

.....

.....

כאשר הוקמה מדינת ישראל היה/ הייתה בן/ בת

וכיום הוא/ היא בן/ בת

2 / "אז בבית הספר..." / שלב א'

ספרו לתלמידים

אחד המקומות המרכזיים עבור ילדים, בהווה וגם בעבר, הוא בית הספר המקומי שבו הם לומדים ורוכשים חברים. נראה תמונות ישנות שמראות לנו איך נראו בתי ספר בישראל בעבר.

חלקו לתלמידים דף עם תמונות של תלמידים ובתי ספר בישראל בעבר

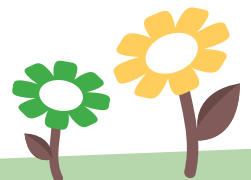
(מוצעות תמונות שונות לבחירת המורה)

הנחו את התלמידים להתבונן בתמונות ושוחחו איתם עליהן

- במה שונה בית הספר שבו למדו בישראל בעבר מבית הספר שלכם כיום?
- במה דומה בית הספר שבו למדו בישראל בעבר לבית הספר שלכם כיום?
- לו הייתם יכולים לשוחח עם אחד התלמידים המופיע בתמונות - עם מי הייתם משוחחים ומה הייתם רוצים לשאול אותו?
- אילו מקצועות נלמדו בעבר בבתי הספר?

(הערה: ביחס לשתי השאלות הראשונות, הפנו את תשומת לב תלמידכם אל דברים שניתן לראות בתמונות אשר מעידים על שוני בין העבר להווה או על דמיון ביניהם, כגון: סדר הישיבה בכיתה, אופן הלמידה, מה תלוי על קירות הכיתה, כיצד נראים השולחנות, הספרים, הילקוטים? האם התלמידים לובשים תלבושת אחידה, וכיצד היא נראית? אם אינם לובשים, איך נראים הבגדים? שונים או דומים לבגדים בימינו? האם התלמידים והמורים נראים דומים לנו או שונים באופן מהותי? וכן הלאה)

מראה של חדר כיתה א' בבית ספר ויתקין בתל אביב ביום העצמאות ה-25 למדינת ישראל, מאי 1973, הארכיון לחינוך, אוניברסיטת תל אביב, מתוך אתר פיקיוויקי.

חנה אלנקוה בכיתה א' בבית הספר היסודי צפרירים בחליסה, חיפה, ספטמבר 1951 - דצמבר 1952, אלבום מרדכי אלנקוה, מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי.)

המורה שלמה ליפץ מעביר שיעור בבית ספר ביאליק בתל אביב, אוסף גוסטב רובינשטיין באדיבות אדם רובינשטיין, יוני 1938 | מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי.)

שיעור מוסיקה בכיתה, 1948-1951, הצלמת: אילה רייפן, באדיבות העמותה להנצחת זכרה של גולדה מאיר וד"ר יהודית רייפן-רון, הארכיון הציוני

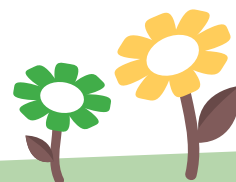
בנים בשיעור נגרות 1948-1951, אוסף בנו רוטנברג, גנזך המדינה, ISA-Collections-BRothenbergPhotos-000hgzo

בנות עוסקות באריגה בשיעור מלאכה. אוסף בנו רוטנברג ארכיון המדינה 1948-1951

צילום של אילן גינזבורג בכיתה א'. על הלוח הודעת תזכורת על קבלת הורים. על השולחן הקופסה הכחולה שלתוכה שלשלו את התרומה לקק"ל, צלם לא ידוע, 1954, ארכיון מושב צופית, באמצעות פיקיוויקי

רחל חנה שלכטר, ממ"ד דיזנגוף, 1949, אוסף גוסטב רובינשטיין באדיבות אדם רובינשטיין, יוני 1938 | מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי).

תלמידי כתה א' בשיעור בכה עם המחנכת חנה מאירוביץ בשנות הששים כפר מימון, מתוך אתר פיקיוקי חינוך והשכלה

אביגיל ראם ביס לבנות המזרחי התקווה תשי"ב

ירושלם בן אור בכיתה ז' בבית ספר "יבנה" ברעננה, עם הכיתה והמורה משה פלציניסקי, 1963 מתוך: "ישראל נגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי)

תלמידים בכיתה 1948-1951. אוסף בנו רוטנברג גנזך המדינה

תלמידות בית יעקב הישן (בי"ס חרדי בירושלים), שנותה-20 המוקדמות

שיעור בסדר תפילות שבת, בית הספר לבנות בית יעקב, ראש העין. בתמונה מנהל בית הספר לבנים, הרב מרדכי בורנשטיין, והמורה אסתר גרינברג. על שולחן המורה יש פרחים - התלמידות היו מביאות כל בוקר פרחים מהשדה. צלם ותאריך לא ידועים | מתוך: אתר "ישראל נגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי).

כיתה ז' בית הספר לבנות בית יעקב, ראש העין, 1959, צלם לא ידוע, אלבום יחיאל ואורה טביב | מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי).

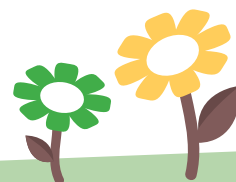
הרבנית אסתר גרינברג מלמדת בחצר את בנות בית הספר לבנות בית יעקב, ראש העין, צלם לאידוע, 1955, אלבום בית ספר לבנות בית יעקב, מתוך: אתר "ישראל נגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי.)

שיעור בבית הספר לבנות בית יעקב, ראש העין, צלם לא ידוע | מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי.)

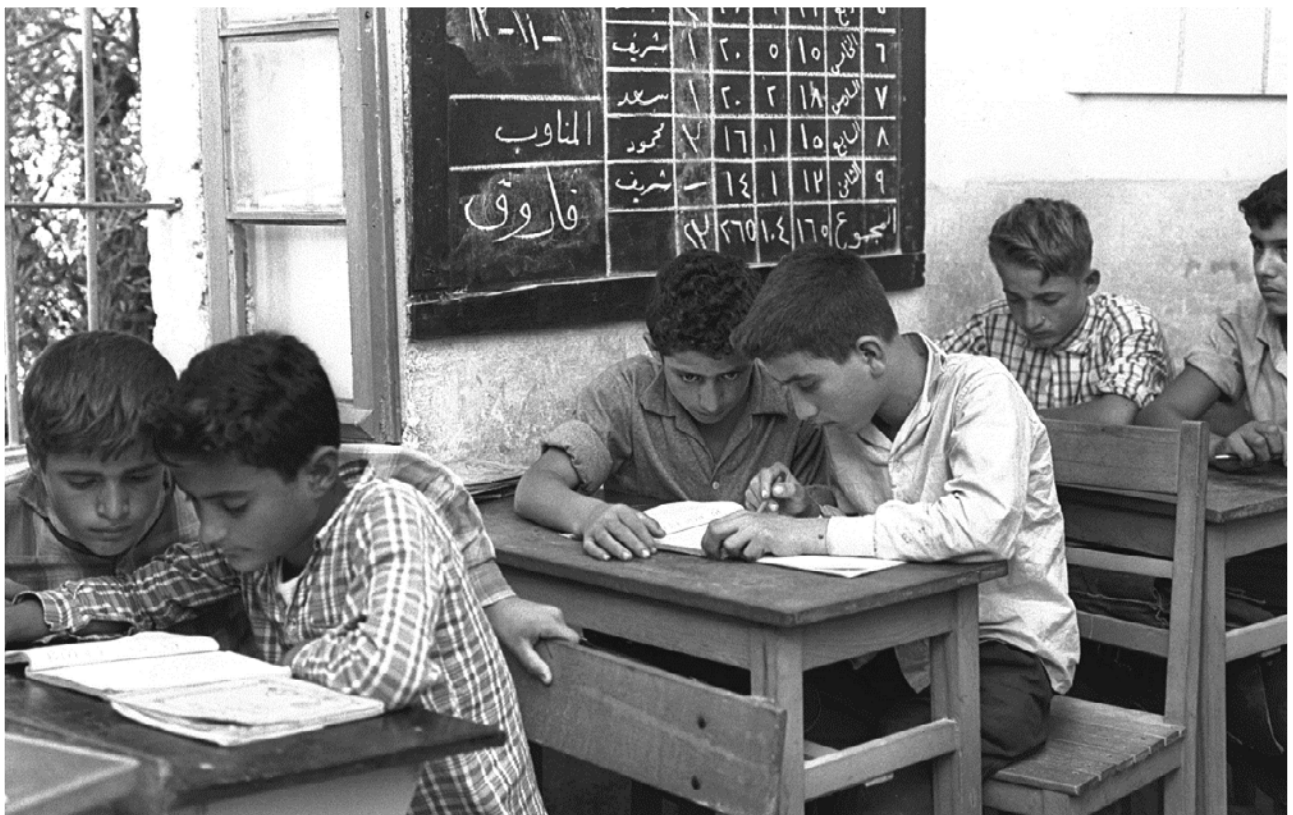

בית הספר בנות יעקב חצר ראש העין | מתוך "ישראל הנגלית לעין" (תמונה מוגנת בזכויות יוצרים ומותרת לשימוש חינוכי בלבד. אין לעשות בתמונה שימוש מסחרי.)

צלם: מילנר משה (1968), הוצאת לע"מ (לשכת העיתונות הממשלתית)

צלם: פרידן משה (1963), הוצאת לע"מ

צלם: פרידן משה (1966), הוצאת לע"מ

צלם: פרידן משה (1963), הוצאת לע"מ

שיעור זהירות בדרכים, צלם לא ידוע, 1948-1952, הוצאת לע"מ, מתוך אתר פיקיוויקי

3 / "אז בבית הספר..." / שלב ב'

הנחו את התלמידים (לבד או בזוגות) לברר מידע על העבר של בית הספר שלהם

הערה: ניתן לשאול את התלמידים שאלה מקדימה - מאילו מקורות ניתן לאסוף מידע על העבר של בית הספר שלנו? למשל, לחפש באינטרנט, לשאול מישהו מצוות בית הספר (מנהל/ת בית הספר, מזכירה, אב הבית) לאתר שלטים ותמונות הנמצאים בבית הספר, כמו תמונות מחזור או שלט על מקימי בית הספר.

מיני חקר - בית הספר שלנו

- כיצד נקרא בית הספר?
- מה משמעות שם בית הספר?
- מתי הוקם בית הספר? כמה שנים הוא כבר קיים?
- האם בית הספר הוקם לפני הקמת מדינת ישראל או אחרי הקמת המדינה?
- מי היה/ היתה המנהל/ת הראשונה/ בבית הספר?
- מה זוכרים במיוחד הבוגרים מבית הספר?
- מי הדמות שהשפיעה עליהם ביותר בבית הספר ומדוע?
- כיצד התנהגו התלמידים באותם ימים בשיעורים?
- כיצד התנהגו התלמידים בהפסקות?
- בררו בכיתה - האם יש תלמידים שגם הוריהם למדו בבית הספר שלכם? מי? (הערה: שאלה זו מתאימה לבתי ספר ותיקים יחסית).
- חפשו ברחבי בית הספר אם יש תמונות המראות כיצד נראה בית הספר בעבר (תוכלו גם להיעזר בהכוונה של המורה לשם כך). האם מראה בית הספר שלכם השתנה לאורך השנים? אם כן, מהו השינוי?

לאחר איסוף המידע על ידי התלמידים שאלו אותם

מה התחדש לכם על בית הספר שלנו?
איזו עובדה על בית הספר נראית לכם מעניינת במיוחד?

משימה לבית / לקראת השיעור השני

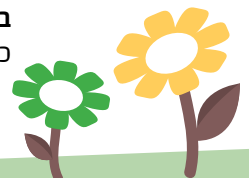

הנחו את התלמידים

חשבו: איזה מקום מחוץ לביתכם הוא המקום האהוב עליכם ביותר במקום מגוריכם (שכונה/ יישוב)?
למשל: חורשה, גינת משחקים, ספרייה, מתנ"ס, מגרש ספורט וכדו'

בקשו מאחד ההורים לצלם אתכם במקום האהוב עליכם, והביאו את התמונה לשיעור הבא.
כשאתם מביטים במקום, האם נראה לכם שצריך לשפר בו משהו? מה?

מערך שני

כיתות ג'-ד'

"ארצנו הקטנטונת" / היישוב שלי

שכונה / עיר / קיבוץ / מושב / כפר

מטרות

1. מתן ביטוי לחיבור הרגשי למקום שבו אנו חיים.
2. הפניית תשומת הלב לפרטים ולאתרים הרבים הקיימים ביישוב/ שכונה שלנו, שהם חלק ממרקם חיינו היום-יומיים.
3. העמקת ההיכרות עם אתרים ביישוב/ שכונה/ עיר שלנו, לשם יצירת תחושת שייכות אליהם בפרט ואל היישוב/ בכלל.

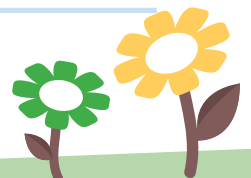
מודל ההפעלה

מהלך להעמקת ההיכרות והחיבור הרגשי (תחושת קשר ושייכות) אל מקום המגורים.

מהלך השיעור / טבלה מרכזת

שם הפעילות	המתודה	קשר למסר ערכי	עזרים נחוצים
1 / המקום האהוב עלי בשכונה/ ביישוב שלי	הכנת כרטיס אישי + הצגת הכרטיסים האישיים בקבוצות	אנו שייכים ומחוברים בקשר רגשי למקום שבו אנו גדלים וחיים.	תמונה של כל תלמיד במקום האהוב עליו + דפי כרטיס אישי
2 / מה אני רואה בדרך מהבית לבית הספר?	כתיבה וציור, גזירה והדבקה, שיחה, עריכת רשימה על הלוח	התבוננות ושימת לב לדברים ולמקומות המצויים במקום מגורינו	דפים וכלי כתיבה, מספרים, דבק, צבעים
3 / ומה עוד יש בשכונה/ עיר/ יישוב שלנו?	שיחה, עריכת רשימה על הלוח	התייחסות לאתרים מרכזיים במקום מגורינו במטרה להרחיב את ההיכרות עם המקום שבו אנו גרים ואליו אנו משתייכים	
4 / משימת חקר לבית	חקר אתר, באמצעות תצפית ואיסוף מידע ממקורות שונים	העמקת ההיכרות עם אתר כלשהו במקום מגורינו לשם העמקת תחושת הקשר והשייכות אל מקום המגורים ויצירת תחושת מחויבות כלפיו	דפי משימת חקר
5 / עיבוד והצגת תוצרי החקר	אפשרות א' - פרזנטציה (הצגה בע"פ) אפשרות ב' - יצירה וקטגוריה + יצירת תערוכה משותפת של דגמי האתרים אפשרות ג' - יצירת דגם משותף של "מיני שכונה/ יישוב" באמצעות יצירה	מתן ביטוי מילולי ו/או יצירתי לידיעות התלמידים על האתר שחקרו ומתוך כך העמקת ההיכרות ותחושות השייכות והמחויבות אל מקום מגוריהם	לאפשרויות ב' ו-ג': חומרי יצירה - קופסאות שונות (גפרורים/ תה/ משחת שיניים/ ויטמינים), פלסטלינה, טושים צבעוניים, דפי בריסטול צבעוניים, מספרים, מגזינים ועיתונים. ניתן להוסיף כל חומר יצירה שעולה על דעתכם ומתאים לדגם, כמו מקלות ארטיק, מנקי מקטרות ובובות קטנות.

מהלך ההפעלה

שיעור מס. 2 / להכיר את השכונה/ העיר/ היישוב שלי כיום

1 / המקום האהוב עלי בשכונה/ ביישוב שלי

הערה: לקראת שיעור זה בקשו מהתלמידים לצלם ולהביא תמונה שלהם במקום אהוב עליהם במיוחד (מחוץ לבית) בשכונה/ ביישוב שבו הם מתגוררים.

תנו לכל תלמיד דף להכנת כרטיס אישי (בעמוד הבא)

חלקו את התלמידים לקבוצות קטנות והנחו אותם

- הציגו זה לזה את הכרטיסים האישיים שלכם וספרו זה לזה מהו המקום האהוב עליכם בשכונה/ ביישוב ומדוע.
- ספרו זה לזה גם אילו דברים נמצאים במקום האהוב עליכם ומה אפשר לעשות בו.

קוראים לי ואני גר/ה במדינת ישראל.

שם העיר/ היישוב שלי

שם השכונה שלי

המקום האהוב עלי בשכונה/ ביישוב הוא.

וזאת מכיוון ש

.....

מקום להדביק את התמונה

קוראים לי ואני גר/ה במדינת ישראל.

שם העיר/ היישוב שלי

שם השכונה שלי

המקום האהוב עלי בשכונה/ ביישוב הוא.

וזאת מכיוון ש

.....

מקום להדביק את התמונה

2 / מה אני רואה בדרך מהבית לבית הספר?

כתבו וציירו - מה אתם רואים בכל יום בדרך מהבית לבית הספר?

(נסו להיזכר: האם בדרך רואים בתים נמוכים או בניינים גבוהים, ואולי גם וגם? האם אתם רואים חנויות, סניף דואר, גינות ציבוריות, גני ילדים, בתי ספר אחרים, פסלים, רמזורים? האם בדרך רואים מבנים ציבוריים, כמו מבנה קהילתי או דתי? האם בדרך רואים עצים, פרחים, שדות, בעלי חיים? האם אתם רואים בדרך בעיקר אנשים מוכרים לכם או בעיקר אנשים שאינם מוכרים לכם?)

שימו לב - תוכלו לצייר את הדרך ואת מה שרואים בה.

שוחחו עם תלמידיכם או תנו להם לשוחח זה עם זה בזוגות/ קבוצות קטנות

- ממה אתם נהנים כשאתם הולכים בדרך לבית הספר? (למשל: משהו שרואים או עושים, מישהו שהולכים איתו, לפגוש חברים בדרך)
- מה למדתם על הדרך שלכם לבית הספר, בעקבות המשימה האחרונה?
- למה הייתם רוצים לשים לב יותר מחר ובימים הקרובים, כשתלכו לבית הספר או כשתחזרו ממנו הביתה?

שוחחו עם תלמידיכם במליאה

- באילו רחובות הם גרים? האם ידוע להם מה המשמעות של שמות הרחובות שבהם הם מתגוררים? (שם של אדם/ צמח/ בע"ח/ מקום בארץ/ אירוע היסטורי בתולדות המדינה/ ערך)
- אילו דברים בשכונה/ ביישוב הם רואים בדרכם לבית הספר?

הערה: התחילו לכתוב על הלוח רשימת אתרים שיש בשכונה/ ביישוב מתוך דברי התלמידים (למשל: גינת משחקים/ פינת טבע/ ספרייה/ סניף של תנועת נוער/ מרכז מסחרי/ פיצרייה/ מכולת/ מבנה דת/ מרכז ספורט/ מתנ"ס).

3 / מה עוד יש בשכונה/ יישוב/ עיר שלנו?

שאלו את התלמידים

אילו מקומות נוספים מיוחדים או מעניינים אתם מכירים בשכונה/ ביישוב/ בעיר שלנו (כאלה שהם לא דווקא בדרך שבין הבית לבית"ס)?

הערה: הוסיפו לרשימה הקודמת שעל הלוח את המקומות הנוספים על פי דברי התלמידים. כמו כן תוכלו להוסיף רעיונות משלכם למקומות ואתרים.

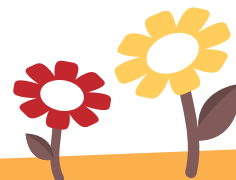
למשל:

- **מקומות תרבות ופנאי:** מוזיאון/ ספרייה/ תיאטרון/ מגרש ספורט/ מתנ"ס/ בתי קפה ומסעדות/ גינת משחקים
- **אמנות:** פסל/ מזרקה
- **מוסדות דת:** בית כנסת/ מסגד / כנסייה/ ישיבה
- **מקומות מסחר:** מרכז מסחרי/ קניון/ מכולת/ קיוסק/ חנויות פרחים, בגדים וכדו'
- **טבע:** פינת טבע/ גינה/ חורשה
- **מוסדות שלטון:** בית העירייה/ הרשות המקומית
- **מקומות העוסקים בבריאות ובהצלה:** קופת חולים/ תחנת מד"א/ תחנת משטרה/ תחנת כיבוי אש
- **מקומות עתיקים** (אם יש)
- **אתרי זיכרון:** פינות עם שלטי זיכרון/ אנדרטאות/ ספסל רחוב המוקדש לזכר מישהו

משימת חקר לבית בעקבות השיעור השני

1. הנחו את התלמידים להתחלק לקבוצות קטנות (4 תלמידים).
על כל קבוצה לבחור אתר אחר ביישוב/ שכונה/ עיר (מתוך הרשימה שערכו התלמידים עם המורה על הלוח) שאותו ירצו חברי הקבוצה לחקור, ובהמשך גם לפרסם אותו כדי למשוך אליו מבקרים.
2. חלקו לתלמידים דף חקר שאותו הם יצטרכו למלא על האתר שבחרו:

שלב ראשון

שם האתר שבחרתם לחקור:

מדוע בחרתם לחקור אתר זה?

.....

בקרו באתר שבחרתם.

מלאו את הפרטים שלפניכם על האתר בעקבות צפייה בו וכן באמצעות מקורות מידע נוספים (תוכלו להיעזר במידע מהאינטרנט ומספרים ו/או בידע של הורכם).

1. היכן נמצא האתר שבחרתם? (שם הרחוב/ השכונה/ בכניסה ליישוב, במרכז היישוב או בצד)

.....

.....

2. מתי הוא הוקם?

3. על ידי מי הוא הוקם?

4. למה הוא שימש בעבר ולמה הוא משמש כיום?

.....

.....

5. כיצד נראה האתר? מה רואים ושומעים בו? (התייחסו למרחבים, לאופן הטיפוח, למספר המבקרים, לאפיון המבקרים - ילדים/ מבוגרים/ קשישים/ משפחות וכו')

.....

.....

6. באילו שעות ביום האתר פעיל במיוחד? (בוקר / צהריים / ערב)

7. משהו נוסף שחשוב לציין על האתר:

.....

.....

8. הוסיפו תמונות של האתר (שצילמתם בעצמכם או מהאינטרנט)

שלב שני

לאחר שחקרתם את האתר, ענו על השאלות שלפניכם. השאלות מתייחסות לתהליך העבודה שלכם (שימו לב - על חלק מהשאלות יש לענות באופן אישי ועל חלקן תוכלו לענות באופן קבוצתי):

מה היה לכם מעניין או מחדש בעבודת החקר?

.....

האם נהניתם לחקור את האתר במידה רבה, בינונית או מועטה, ומדוע?

.....

.....

כיצד הרגשתם בתהליך העבודה הקבוצתי? מה היה טוב בעבודה יחד? אילו קשיים היו בעבודה הקבוצתית וכיצד התגברתם עליהם?

.....

.....

.....

האם למדתם משהו חדש על עצמכם בתהליך העבודה? אם כן, מה?

.....

.....

.....

.....

.....

האם למדתם משהו חדש על חבריכם לקבוצה? אם כן, מה?

.....

.....

.....

בשיעור הבא בעקבות מטלת החקר לבית: עיבוד והצגת תוצרי החקר

בחרו באחת מהאפשרויות לעיבוד ולהצגת תוצרי המחקר על ידי התלמידים.
שימו לב כי עבור האפשרויות ב' ו-ג' דרושים חומרי יצירה.

הנחו את התלמידים

- **אפשרות א'** - ספרו לכלל תלמידי הכיתה על האתר שאותו חקרתם (היעזרו בדף החקר ובתמונות).
- **אפשרות ב'** - בנו מחומרי יצירה דגם של האתר שאותו חקרתם והוסיפו הסבר קצר בכתב על האתר.
הערה: ארגנו עם התלמידים תערוכה כיתתית של דגמי האתרים ולצידם ההסברים בכתב. אפשרו לתלמידים לשוטט בתערוכה ולצפות בתוצרי חבריהם. לאחר מכן מומלץ כי התלמידים גם יספרו לחבריהם לכיתה על האתר שחקרו.
- **אפשרות ג'** - בניית דגם משותף: "מיני שכונה/ יישוב/ עיר" (על בסיס הרעיון של "מיני ישראל") על מצע משותף (רצוי קרטון גדול, קרטון ביצוע או בריסטולים מחוברים לפולילגל) נבנה יחד דגם של השכונה/ היישוב.
 1. התחילו ממבנה ביה"ס - צרו דגם של מבנה ביה"ס בתלת ממד (קופסה עטופה בנייר ועליה מצוירים חלונות, דלתות ושם ביה"ס) והדביקו אותו במרכז הדגם.
הערה: רצוי להכין את הדגם של מבנה בית הספר מראש, כדי שישמש דוגמה לתלמידים להמשך הפעילות.
 2. ציירו את הרחובות הראשיים שבשכונה המובילים לבית הספר.
הערה: ניתן להיעזר במפת רחובות של האזור.
 3. עתה כל תלמיד יכין דגם קטן של הבית שלו - למשל באמצעות קופסת גפרורים עטופה בנייר לבן שאלה מדביקים גג משולש אדום מבריסטול, ועליה כתוב "הבית של...". או קופסה של משחת שיניים בתור בניין רב קומות, עטופה בנייר לבן שעליה מצוירים חלונות רבים וכתוב "הבית של...". (ניתן לפשט שלב זה ולצייר את הבית או את הבניין על המצע המשותף במקום ליצור אותו בתלת ממד). הדביקו את הבית שלכם ברחוב או באזור המתאים על המצע המשותף (היעזרו במורה).
הערה: ניתן להוסיף לכל בית של תלמיד תמונה קטנה של הפנים של התלמיד. לשם כך יש לבקש מהתלמידים להביא לשיעור זה תמונות שלהם שניתן לגזור.
 4. בקבוצות החקר - בנו מחומרי היצירה דגם של האתר שאותו חקרתם.
כשתסימו לבנות את דגם האתר, הניחו (בעזרת המורה) את הדגם במקום המתאים ב"מיני שכונה/ יישוב/ עיר". הדביקו את הדגם על המצע המשותף.
 5. לסיום, חשבו אם יש פרטים נוספים שלדעתכם חסרים והייתם רוצים להוסיף למצע המשותף (כגון - עצים, פרחים, פחי אשפה, אנשים, בע"ח וכו'). תוכלו להוסיף אותם בציור או בפיסול.

בהצלחה ובהנאה!

מערך שלישי

כיתות ג'-ד'

"ארצנו הקטנטונת" / היישוב שלי

שכונה / עיר / קיבוץ / מושב / כפר

שיעור מספר 3 / עושים למען יישובנו

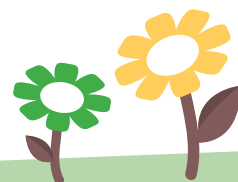
מטרות

יצירת קשר ותחושת שייכות לאזור המגורים (שכונה / יישוב / עיר) באמצעות הדגשת האטרקטיביות של האתרים המצויים בו והארת הדברים הטובים שבהם

יצירת קשר ותחושת שייכות למקום המגורים באמצעות נתינה למקום ופעילות למען שיפורו וטיפוחו

מודל ההפעלה

מהלך ליצירת תחושת שייכות וקשר למקום המגורים באמצעות פרסום והצגת האטרקטיביות של אתרים במקום המגורים, ופעילויות בדרכים שונות לשיפור אתרים באזור המגורים

המהלך המקדים המוצע למורה / טבלה מרכזת

שם הפעילות	המתודה	קשר למסר ערכי	עזרים נחוצים
1 / פרסום ושיווק אתרים במקום מגורינו	פרסום האתר הנחקר בדרך יצירתית (שיר/ כתבת עיתון/ פרסומת טלוויזיה/ שלט פרסום)	הצגת הפן החיובי באתרים המצויים במקום מגורי התלמידים כדרך להעלות את האטרקטיביות שלהם וליצור תחושת קשר ושייכות של התלמידים למקום מגוריהם. נתינה של התלמידים למקום מגוריהם באמצעות שיווקו לאחרים	אמצעי צילום (למי שבוחר לצלם את פרסומות הטלוויזיה) בריסטולים וצבעים (למי שבוחר ליצור שלטי פרסום)
2 / חושבים איך אפשר לשפר כדי שנגור במקום נעים יותר...	חשיבה קבוצתית וכתובה משותפת + כתיבת מכתב קבוצתי לרשות המקומית	ראייה ביקורתית של המציאות בסביבת המגורים, מעורבות חברתית ופעילות למען שיפור מקום מגורינו כחלק מהיותנו תושבים בעלי יכולת להשפיע ולתרום	מעטפות + בולים כמספר הקבוצות
3 / פועלים כדי לשפר פעילות שיא	בחירת אתר לטיפול ע"י כלל הכיתה + חשיבה על משימות הטיפול שיש לעשות בו + פעילות שיא באתר עצמו (מחוך לשטח ביה"ס) לשם טיפוח האתר	נתינה ממשית למקום מגורינו באמצעות יזמות ותרומה לשיפורו, יצירת תחושת שייכות וקשר למקום מגורינו באמצעות הנתינה והתרומה אליו	כל העזרים הנחוצים לטיפול המקום, בהתאם למה שהוחלט בכיתה (כגון: שקיות אשפה, צבע, מברשות צביעה, שתילים, כלי עבודה), מדליות או תעודות הצטיינות לתלמידים

מהלך ההפעלה

1 / פרסום ושיווק אתרים במקום מגורינו

הנחו את התלמידים

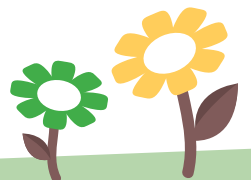

אילו משרד התיירות היה מטיל על הכיתה שלנו משימה לכבוד שנת ה-70 למדינה, לפרסם ולשכנע תיירים לבקר באתרים במקום מגורינו - כיצד היינו עושים זאת?

הציעו לקבוצות התלמידים לפרסם ולשווק את האתר שאותו הם חקרו באחת מן הדרכים הבאות:

- **פסטיבל שירים ואתרים** - כתבו ובצעו שיר קצר (לפי מנגינה או ראפ) ובו תפרסמו את האתר שחקרתם כדי לעודד מבקרים לבוא אליו. השיר צריך לכלול את שם האתר, מה עושים בו, מה מיוחד בו ומדוע כדאי לתיירים להגיע אליו.
- **הערה:** ניתן לערוך פעילות זו כתחרות בין הקבוצות, כאשר לאחר השמעת השירים תיערך הצבעה בכיתה על השיר המוצלח ביותר.
- **עיתון לתייר** - כתבו ועצבו כתבה לעיתון המיועד לתיירים, ובה תציגו ותפרסמו את האתר שחקרתם. הכתבה צריכה לכלול את שם האתר, תמונה של האתר, מה עושים בו, מה מיוחד בו ומדוע כדאי לתיירים להגיע אליו.
- **הערה:** את כל הכתבות מומלץ לאגד לעיתון אחד ולצלם עותק של העיתון לכל תלמיד ומשפחתו. לחילופין, ניתן לתלות את כל הכתבות על קיר בכיתה.
- **פרסומות טלוויזיה** - ביימו והציגו פרסומת לטלוויזיה שמטרתה לעודד תיירים לבקר באתר שחקרתם. צלמו את הפרסומת במכשיר סלולרי (היעזרו במורה במידת הצורך). הפרסומת צריכה לכלול את שם האתר, מה הפעילות שמתקיימת בו, מה מיוחד בו ומדוע כדאי לתיירים להגיע אליו. כדאי להציג בפרסומת תמונה של המקום.
- **הערה:** לאחר צילום כל הפרסומות, הקרינו בפני כלל התלמידים את כל סרטוני הפרסומות. ניתן לערוך הצבעה בקרב התלמידים, איזו פרסומת לדעתם תצליח למשוך הכי הרבה מבקרים לאתר.
- **אפשרות נוספת (מגוון דרכי פרסום)** - בחרו כיצד לשווק ולפרסם את האתר שחקרתם, כדי לעודד תיירים לבקר בו. תוכלו לפרסם באמצעות שיר, בפרסומת לרדיו או לטלוויזיה, בכתבה לעיתון או על שלט פרסום גדול. הפרסומת צריכה לכלול את שם האתר, מה הפעילות המתקיימת בו, מה מיוחד בו ומדוע כדאי לתיירים להגיע אליו. כדאי להציג בפרסומת תמונה של המקום. הציגו את הפרסומת שלכם בפני תלמידי הכיתה.
- **הערה:** ניתן לערוך את הפעילות כתחרות בין הקבוצות על הפרסום הטוב ביותר.

2 / חושבים איך אפשר לשפר, כדי שנגור במקום נעים יותר...

הנחו את הקבוצות

1. **חשבו וכתבו על האתר שלכם - מה לדעתכם כדאי לשפר בו** כדי שהשהות בו תהיה נעימה יותר ותעודד יותר אנשים להגיע אליו? (למשל: לדאוג יותר לניקיון באתר, לטפח אותו יותר - לתקן בו דברים שבורים, לצבוע אותו, לשתול בו צמחים, להתקין בו ספסלי ישיבה, לדאוג שיהיו בו פחי אשפה וברזייה, להנגיש אותו לכיסאות גלגלים ולעגלות תינוקות, לתלות עליו שלט גדול ומזמין, לקיים בו פעילויות לילדים, כמו הצגות ומופעים מוסיקליים ועוד).
 2. **כתבו מכתב לעירייה/ למועצה/ למנהל הקהילתי במקום מגורכם** ובו הפניית בקשה לשיפור האתר עם הצעותיכם כיצד ניתן לעשות זאת (ההצעות שכתבתם בסעיף א'). **דוג' לנוסח מכתב בעמוד הבא.**
 3. **הכניסו את מכתבכם למעטפה עם בול**, ובסיוע המורה מצאו את הכתובת שאליה יש להפנות את המכתב וכתבו אותה על גבי מעטפה.
 4. **אל תשכחו לשלוח את המכתב!** (באמצעות נציג של הקבוצה/ הכיתה/ המורה)
- הערה 1:** ניתן לשלוח את המכתבים בדואר בעזרת אחד התלמידים או המורה. בהזדמנות זו ניתן לברר עם התלמידים אם יש סניף דואר או תיבת דואר בקרבת מקום מגורינו והיכן.
- הערה 2:** ניתן לקיים פעילות זו של כתיבת מכתבים ושליחתם באופן מקוון באתרי האינטרנט של הרשויות המקומיות.

3 / פועלים כדי לשפר - פעילות שיא

5. כתבו על הלוח רשימה של אתרים בשכונה/ ביישוב שלדעת התלמידים זקוקים לטיפול.
 6. **ערכו הצבעה בקרב התלמידים** ובחרו באופן כיתתי אתר אחד מתוך הרשימה שבו היו רוצים לפעול באופן ממשי ולטפחו.
 7. **שאלו את התלמידים וערכו רשימה על הלוח** - מה לדעתם צריך לעשות כדי לטפח את האתר?
 8. **סמנו אילו פעילויות של טיפוח יכולים התלמידים לעשות באופן מעשי** (בהתאם לגילם וליכולותיהם).
 9. **חלקו את התלמידים לקבוצות** בהתאם למשימות השונות שברצונם לעשות (ניקיון, צביעה, שתילה, קישוט וכדו').
 10. **חשבו לאילו עזרים תזדקקו** (שקיות אשפה, צבע, מברשות צביעה, שתילים, כלי עבודה וכדו').
 11. **כפעילות שיא לכבוד שנת ה-70 למדינה צאו עם התלמידים** (אפשר גם בשיתוף ההורים) **לפעילות של טיפוח האתר הנבחר** - ניקוי, צביעה, תיקונים קלים, שתילת צמחים וכדו'.
- בסוף הפעילות מומלץ לקיים פיקניק קטן באתר ולחלק לתלמידים מדליות או תעודות הצטיינות על השתתפותם בפעילות למען טיפוח שכונתם/ יישובם לכבוד שנת ה-70 למדינה.

הצעה לערב הורים וילדים

את תוצרי הלימוד של שלושת השיעורים (החקר על האתרים, היצירה ושיווק האתרים) ניתן להציג באמצעות תערוכה והצגת הפרסומות בערב משותף וחגיגי עם ההורים.

בהצלחה ובהנאה!

תאריך

לכבוד ראש עיריית/ מועצת

שלום,

אנו, תלמידי כיתה בבית ספר

מעוניינים להציע הצעות לשיפור האתר:

כדי שיהיה לאנשים נעים יותר להיות בו.

ההצעות שלנו הן:

1.

2.

3.

4.

חשוב לנו לפעול לשיפור אתר זה מכיוון שאנחנו חושבים/ מרגישים

נודה לך אם תוכל/י לפעול בעניין, כדי לקדם ולשפר את השכונה/ עיר/ יישוב שלנו.

נשמח לקבל תגובה למכתבנו.

בתודה (שמות התלמידים),

